

«Քայլ առ քայլ» բարեգործական հիմնադրամ

«Նախադպրոցական հաստատության մանկավարժական
աշխատողների մասնագիտական կարողությունների և
հմտությունների զարգացման» ծրագիր

ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Թեմա՝ Սաների կրթության և զարգացման
առանձնահատուկ պայմանների կարիքի
բացահայտում և ուսումնադաստիարակչական
աշխատանքների ճշգրիտ կազմակերպում

Դաստիարակ՝ *Էմիլիյա Մարգարյան*

Մանկապարտեզ՝ «Մեղրի համայնքի մանկապարտեզ» ՀՈԱԿ

2023թ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ.....3

ԳԼՈՒԽ I. Ներառական կրթություն

- 1.1. Նախադպրոցական տարիքի երեխայի կրթության գործընթացի և ներառականության միջև կապի էությունը.....7
- 1.2. Ներառականության գործընթացի կազմակերպումը, դաստիարակի դերն ու նշանակությունը8

ԳԼՈՒԽ II. Ուսումնադաստիարակչական աշխատանքների ճգրիտ կազմակերպում

- 2.1. Ուսուցում – Ներառում-խաղ – պարապմունք11

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ.....20

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ.....21

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Կրթության զարգացման ներկա փուլում շատ երկրներում , ինչպես նաև Հայաստանում, հատուկ ուշադրություն է դարձվում մտավոր կամ ֆիզիկական հաշմանդամություն ունեցող երեխաների կրթության իրավունքների իրականացմանը: Այս տեսանկյունից կարևոր է համարվում ապահովել անբավարարության (հոգեկան, ֆիզիկական, ինտելեկտուալ) պայմաններում զարգացող երեխաների հավասար ընդգրկվածությունը սոցիալական կյանքի բոլոր հնարավոր և անհրաժեշտ ոլորտներում: Առանձնահատուկ պայմանների կարիք ունեցող ունեցող երեխաներին նախադպրոցական ցանկացած հաստատությունում ուղեկցելու խնդիրը պահանջում է նուրբ և ճկուն մոտեցում հաստատության յուրաքանչյուր աշխատակցի կողմից:

ԿԱՊԿՈՒ երեխաները կարող են իրացնել իրենց ներուժը միայն այն դեպքում, եթե դաստիարակության և կրթության գործընթացը սկսվի ժամանակին և պատշաճ կերպով կազմակերպված՝ բավարարելով ինչպես նորմալ զարգացող երեխաներին բնորոշ, այնպես էլ նրանց հատուկ կրթական կարիքները՝ պայմանավորված նրանց զարգացման խանգարման բնույթով:

ԿԱՊԿՈՒ երեխաների հնարավորություններին հարմարեցված կրթական նախադպրոցական կրթական ծրագրով ուսուցումը ապահովում է կրթության հավասար հասանելիություն այս կատեգորիայի երեխաների համար և ստեղծում է անհրաժեշտ պայմաններ բոլոր երեխաների համար կրթության մեջ հաջողություններ գրանցելու ճանապարհին: Նախադպրոցական հաստատությունում սաներին որակյալ օգնություն ցուցաբերելու հարցում պետք է հաշվի առնել երեխայի տարիքը, անհատական առանձնահատկությունները և հատուկ կրթական կարիքները՝ տարբեր տեսակի մանկական գործունեության կազմակերպման :

Ներառական (ներառական) կրթությունը կրթական համակարգի զարգացման բնական փուլն է, որն աշխարհի ցանկացած երկրում կապված է հասարակության վերափմաստավորման և հաշմանդամություն ունեցող անձանց նկատմամբ նրա

վերաբերմունքի վիճակի հետ՝ հավասար հնարավորություններ ապահովելու նրանց իրավունքների ճանաչմամբ՝ ուրիշների հետ կյանքի տարբեր ոլորտներում, ներառյալ կրթությունը: Սա «ներառական» հասարակություն ստեղծելու վերջնական նպատակին հասնելու քայլ է:

Ներառական կրթությունը բոլոր երեխաներին հնարավորություն է տալիս լիարժեքորեն մասնակցել մանկապարտեզի թիմի կյանքին, ինչպես նաև հատկացվում են ռեսուրսներ, որոնք նպաստում են երեխաների շրջանում հավասարության մակարդակի խթանմանը՝ նպատակ ունենալով բոլոր երեխաների մեջ զարգացնել հաղորդակցման համար անհրաժեշտ կարողությունները:

Ներառական կրթությունը հիմնված է այն գաղափարի վրա, որ բոլոր երեխաները տարբեր կրթական կարիքներ ունեցող սուբյեկտներ են: Ներառական կրթությունն ուղղված է մանկավարժական մոտեցումների մշակմանը, որոնք կապահովեն կրթական գործունեության ճկունություն՝ բավարարելու այս տարբեր կրթական կարիքները՝ դրանով իսկ բարձրացնելով ուսուցման և կրթության արդյունավետությունը:

Ներառական կրթության արտասահմանյան պրակտիկան համոզում է հետևյալը. եթե ներառական կրթության փոփոխությունների արդյունքում վերապատրաստումը և կրթությունն ավելի արդյունավետ դառնան, ապա կշահեն բոլոր երեխաները, և ոչ միայն հատուկ կարիքներ ունեցող երեխաները: Համապատասխանաբար, ներառական պրակտիկայում նախադարձականներին ուղեկցելու հոգեբանական և սոցիալական պայմանների ստեղծումը կախված է երկու կարևոր գործոնից.

- ✓ Որքանով սոցիալական միջավայրը կաջակցի երեխայի զարգացմանը և կապահովի անհրաժեշտ ռեսուրսները ճանաչողական, ֆիզիկական, սոցիալական և հուզական զարգացման համար:
- ✓ Որքանով են պատրաստ և ընդունակ ԿԱՊԿՈՒ երեխաները և նրանց սովորաբար զարգացող հասակակիցները արդյունավետ փոխգործակցության համար:

Կարևոր է, որ համատեղ դաստիարակությունը դրական ազդեցություն ունենա ոչ միայն հաշմանդամություն ունեցող երեխաների, այլև նորմալ զարգացող

հասակակիցների վրա՝ նպաստելով երկուսի համակողմանի զարգացմանը: Այսպիսով, ներառական կրթությունը բացառում է երեխաների մի խմբի շահերի գերակայությունը մյուսի նկատմամբ:

Ներառական ոլորտի որոշակի փորձը հիմք ընդունելով ուզում եմ շեշտը դնել և առաջնորդվել ներառական կրթության հետևյալ մի քանի սկզբունքներով.

- ✓ երեխայի արժեքը կախված չէ նրա կարողություններից և ձեռքբերումներից.
- ✓ յուրաքանչյուր երեխա ունի հաղորդակցվելու և լսելու իրավունք.
- ✓ յուրաքանչյուր երեխա ընդունակ է զգալու և մտածելու.
- ✓ բոլոր երեխաները, մարդիկ միմյանց կարիքն ունեն.
- ✓ իսկական կրթությունը կարող է տեղի ունենալ միայն իրական հարաբերությունների պայմաններում.
- ✓ Բոլոր մարդիկ կարիք ունեն հասակակիցների աջակցության և ընկերության, սերտ սոցիալական շփումների և դրական հարաբերություններ կառուցելու փորձ ձեռք բերելու:

Ներառումը մեծացնում է յուրաքանչյուր երեխայի մասնակցության աստիճանը մանկապարտեզի կյանքի բոլոր ոլորտներում, հետևաբար այն նպաստում է նաև երեխաների մոտ մեկուսացվածության աստիճանը՝ ինտեգրելով նրանց թիմին: Ներառումը միտված է բացահայտելու ոչ թե այն կողմերը, որոնցով երեխաները տարբերվում են իրարից, այլ այն կողմերը, որոնցով նրանք նման են:

1.1. Նախադպրոցական տարիքի երեխայի կրթության գործընթացի և ներառականության կապը

Հիմք ընդունելով ՀՀ «նախադպրոցական կրթության մասին» օրենքը նախ նշեմ, որ **կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիք ունեցող երեխա** այն անձն է , ում նախադպրոցական կրթության և զարգացման համար անհրաժեշտ են կրթության առանձնահատուկ պայմաններ: Իսկ **ներառական կրթություն** դա յուրաքանչյուր երեխայի կարիքին և առանձնահատկություններին համապատասխան, մատչելի միջավայրի և խելամիտ հարմարեցումների ապահովման միջոցով կրթական գործընթացին առավելագույն մասնակցության և նախադպրոցական կրթության պետական չափորոշչով սահմանված արդյունքի ապահովում:

Հայաստանի Հանրապետությունը հռչակում և երաշխավորում է նախադպրոցական կրթության բնագավառի ներառականությունը, մատչելիությունը, հասանելիությունն ու որակը՝ որպես յուրաքանչյուր երեխայի կրթության իրավունքի ապահովման, զարգացման ու դաստիարակության, կյանքի, առողջության պահպանման և ամրապնդման կարևոր երաշխիք:

[2]

Ներառական կրթությունը նախադպրոցական տարիքի երեխաների զարգացման համար առավել նպաստավոր միջավայր ապահովելու լավագույն տարբերակներից մեկն է, ինչը հնարավորություն է տալիս ծանոթանալ բազմազան միջավայրին, զարգացնել միջանձնային փոխհարաբերություններ կառուցելու կարողություններն ու հաղորդակցման հմտությունները:

Նախադպրոցական կրթության պայմաններում ներառական կրթության հիմնական նպատակը բոլոր երեխաների հանդեպ հարգանքի ձևավորումն է՝ ճանաչելով և գնահատելով նրանց բազմազանությունը: Երեխաները, կրթվելով բազմազանության միջավայրում, ունենում են տարաբնույթ ձեռքբերումներ, դրական լիցքեր են ստանում մեկը մյուսից, լրացնում են միմյանց՝ խճանկարի հավաքվող պատկերի սկզբունքով կերտելով շրջապատող աշխարհի վերաբերյալ նոր, ամբողջական պատկեր:

Ներառական կրթությունը հնարավորություն է տալիս տարբերվող երեխային հայտնվել իր հասակակիցների միջավայրում և նրանց հետ միասին ստանալ երեխայի

վաղ զարգացման համար խիստ կարևոր նախադպրոցական կրթություն: Ներառական կրթություն իրականացնող նախադպրոցական ուսումնական հաստատությունները պետք է պատրաստ լինեն ապահովել այնպիսի պայմաններ, որոնք թույլ կտան երեխային մասնակցել ցանկացած գործունեության, համագործակցել, ուսումնասիրել, խաղալ և սովորել իր հասակակիցների հետ միասին: Երեխաները սովորում են՝ հաղորդակցվելով միմյանց հետ, ճանաչում են աշխարհը, ընկալում այն իրենց երևակայության սահմաններում սավառնող ողջ գույներով ու երանգներով, իսկ մանկավարժն այս գործընթացում դառնում է պարզապես խաղընկեր և ուղղորդող: Այս ներառական միջավայրում կարևոր է գիտակցել բոլոր սովորողների եզակի և փոփոխվող կարիքներին արձագանքելու անհրաժեշտությունը: [1]

1.2.Ներառականության գործընթացի կազմակերպումը, դաստիարակի դերն ու նշանակությունը

Ներառական կրթության հիմնախնդիրն այսօր լայն ու բազմակողմանի զարգացում ունի կյանքի բոլոր ոլորտներում: Ներառական գործընթացները առանձնահատուկ նշանակություն ունեն նախադպրոցական դպրոցական կրթական համակարգում: Հենց այս ժամանակահատվածում երեխաները հնարավորություն են ստանում կամավոր գիտակցելու իրենց և իրենց հնարավորությունները, մեծագույն սոցիալականացում, ինչպես նաև դեռահասության տարիքում նրանք որոշում են կայացնում զարգանալ որպես անհատ և ընտրել զբաղմունք իրենց ողջ կյանքում: Այս պահին մեծանում է դաստիարակի, ուսուցչի դերը, ով մտերիմ է երեխաների, աշակերտների հետ, օգնում է նրանց ճիշտ որոշումներ կայացնել, մասնակցում է պլանների իրականացմանը և այլն: Իսկ հատուկ երեխաների կատեգորիայի հետ աշխատող դաստիարակի, ուսուցչի դերը մի քանի անգամ ավելանում է:

Դաստիարակը, Ուսուցիչը այն անձն է, որն անմիջականորեն ներգրավված է ուսուցման և դաստիարակչական աշխատանքում: Ինքը՝ ուսուցիչը, և դասավանդման գործընթացը պետք է ունենան նաև մարդասիրական և ստեղծագործական բնույթ: Միայն դասավանդման գործունեության այս երկու ասպեկտների ինտեգրման դեպքում

հնարավոր կլինի արդյունավետ աշխատանք և անհրաժեշտ արդյունքների ձեռքբերում:[3] [6]

Ուսուցիչը կարևոր դեր է խաղում ցանկացած երեխայի կրթական կարիքներին անմիջականորեն հարմարեցված բարոյական և նյութական միջավայր ստեղծելու գործում: Դա հնարավոր է միայն ծնողների, ուրուտի այլ մասնագետների, կրթական կազմակերպության ղեկավարության և այլնի հետ սերտ համագործակցությամբ, այսինքն. ուսումնական գործընթացի բոլոր մասնակիցների սերտ թիմային փոխգործակցության մեջ

Միևնույն ժամանակ, անհնար է պարզապես փոխել միջավայրը ներառական լինելու համար: Անհրաժեշտ է նաև, որ այս գործընթացի յուրաքանչյուր մասնակից ինքն իրեն փոխի: Սա ավելի մեծ չափով վերաբերում է այն դաստիարակներին, ուսուցիչներին, ովքեր անմիջականորեն աշխատում են տուժած կատեգորիայի երեխաների հետ:[5]

Այսպիսով, կարելի է ասել, որ դաստիարակը ներառական կրթության համակարգի կարևոր օղակն է: Իսկական մասնագետը պետք է ունենա մանկավարժական գիտելիքների, հմտությունների և կարողությունների համալիր, ինչպես նաև ունենա անսահմանափակ բարոյահոգեբանական և անձնական հնարավորություններ սեփական զարգացման, իր երեխաների զարգացման և վերապատրաստման, ինչպես նաև կրթական համակարգի զարգացման համար:[4]

Ներառական կրթության արդյունավետությունը կախված է համագործակցությունից և թիմային աշխատանքից:

Ներառական կրթության իրականացման կարևոր նախապայմաններից է համագործակցային աշխատանքների կազմակերպումը, քանի որ թիմում կարող են լինել անդամներ, ովքեր տարբերվող և զարգացման այս կամ այն առանձնահատկություն ունեցող երեխաների հետ աշխատելու փորձ չունեն, ուստի մասնագետների հետ փորձը կիսելը և համատեղ աշխատանքների պլանավորումը հնարավորություն կտան աշխատանքներն իրականացնել առավել արդյունավետ:

Կրթությունն առավել արդյունավետ և նպատակային դարձնելու համար կարևոր է, որ մանկավարժները թիմային համագործակցային աշխատանքի միջոցով (գործընկերներ, ծնողներ/խնամողներ, բժիշկներ, համայնքում գործող այլ կազմակերպությունների մասնագետներ) հայտնաբերեն այն խոչընդոտները, որոնց բախվում են երեխաները զարգացման և կրթություն ստանալու գործընթացում:

Ներառական նախադպրոցական կրթությունը երեխայակենտրոն է:

Ներառական նախադպրոցական կրթությունը պետք է ապահովի յուրաքանչյուր երեխայի զարգացման համար անհրաժեշտ համապատասխան պայմաններ: Սա նշանակում է, որ մանկավարժները պետք է գիտելիքներ ունենան այն մասին, թե ինչ կարող է և դեռ չի կարող անել յուրաքանչյուր երեխա՝ ելնելով ինչպես երեխաների զարգացման տարիքային օրինաչափություններից, այնպես էլ՝ կոնկրետ երեխայի զարգացման ընթացքից: Կարևոր է, որ մանկավարժներն իրենց աշխատանքները պլանավորելիս անպայմանորեն հավշի առնեն այս գիտելիքները և տեղեկատվությունը:

Միևնույն ժամանակ նախադպրոցական ուսումնական հաստատությունների մանկավարժները պետք է տիրապետեն այս տարիքի երեխաների հետ կիրառվող մանկավարժական մոտեցումներին, մեթոդներին ու հնարներին և կարողանան ճկուն կերպով ընտրել և կիրառել դրանք: Նախադպրոցական տարիքում երեխաների զարգացման և կրթության ուղղությամբ իրականացված աշխատանքներն անմիջականորեն անդրադառնում են երեխայի հետագա զարգացման և հաջորդ կրթական աստիճանի՝ դպրոցական ուսումնառության նախապատրաստման վրա:

Նախադպրոցական տարիքի երեխաների կրթության կազմակերպման ողջ գործընթացում շատ կարևոր է բացահայտել յուրաքանչյուր երեխայի ուժեղ կողմերը, հնարավորություններն ու հետաքրքրությունները: [1]

ԳԼՈՒԽ II

Ուսումնադաստիարակչական աշխատանքների ճգրիտ կազմակերպում

2.1. Ուսուցում – Ներառում-խաղ – պարապմունք

Բազմաթիվ գիտական հետազոտություններ ապացուցել են, որ մարդու զարգացման ամենակարևոր ժամանակահատվածներից մեկը ծննդից մինչև 5 տարեկան ժամանակահատվածն է, երբ գլխուղեղի 85%-ը զարգացած է լինում (Courchesne et al., 2000; Lenroot and Giedd, 2006):

Չնայած որ խաղը առաջատար գործունեություն է համարվում նախադպրոցական տարիքում, որպես արդյունավետ ուսուցման մեթոդ խորհուրդ է տրվում այն կիրառել երեխայի ուսումնառության ողջ ընթացքում: Նախադպրոցական տարիքը բաժանվում է մի քանի տարիքային շրջափուլերի, որոնցից յուրաքանչյուրի ժամանակ խաղն ունենում է այդ տարիքին բնորոշ դրսևորումներ: Խաղը ամենակարևոր միջոցներից մեկն է, որով երեխաներն ստանում են շրջապատող աշխարհի մասին անհրաժեշտ գիտելիքներ և հմտություններ: Այդ իսկ պատճառով, նախադպրոցական կրթության ծրագրերի հիմքում ընկած է խաղը՝ դրա համար անհրաժեշտ միջոցներով և պայմաններով: Անվտանգ և սիրով լի միջավայրում կազմակերպված խաղը զարգացնում է երեխայի գլխուղեղի աշխատանքը՝ ամուր հիմք ստեղծելով ողջ կյանքի համար: Խաղը նաև երեխայի իրավունքն է. այն էական նշանակություն ունի երեխայի մտավոր, ֆիզիկական, սոցիալական և հուզական զարգացման համար: Խաղի վրա հիմնված կրթությունը երեխաների մոտ ձևավորում է համագործակցային կարողություններ, ստեղծագործ միտք ու անսպառ հետաքրքրասիրություն: Խաղը նախադպրոցական տարիքում երեխաներին հնարավորություն է տալիս ուսումնասիրել և ճանաչել շրջապատող աշխարհը, ինչպես նաև՝ զարգացնել երևակայությունն ու ստեղծագործական ունակությունները: Խաղի միջոցով փոքրիկները սովորում են շփվել, համագործակցել, ընկերներ ձեռք բերել, տարբեր տեսակետներ ունենալ և արտահայտել դրանք, հետևել

սոցիալական միջավայրում ընդունված վարքի կանոններին և այլն (Fromberg, D. P., & Bergen, D. 2006):

Խաղը սովորելու և սովորեցնելու համար ունի մեծ հնարավորություններ, որոնք ամբողջությամբ կիրառելի են ներառականության համատեքստում: Ակտիվ խաղը հնարավորություն է ստեղծում ցանկացած, այդ թվում՝ զարգացման այս կամ այն առանձնահատկություններ ունեցող երեխայի զարգացման, առողջության, հուզական բարեկեցության և սոցիալական փոխհարաբերությունների զարգացման համար: Ցավոք, երբեմն ակտիվ ու անկախ խաղի հնարավորությունները ոչ միշտ են հասանելի բոլոր երեխաներին: Հաճախ խաղային միջավայրում առկա խոչընդոտները պատճառ են հանդիսանում որոշ երեխաների ոչ լիարժեք խաղի և խաղային գործունեության ընթացքում անբավարար մասնակցության համար:[7]

Աշնան բաց պարապմունք

Տարիքային խումբը – կրտսեր առաջին «Բ»

Առարկան – Կերպարվեստ

Թեմա – Աշնան գույներ

Պարապմունքի նպատակը – « Տարբեր հնարավորություններ, հավասար իրավունքներ: Երեխաները տարբեր են և դա հիանալի է» խորագրի տակ անցկացվող բաց պարապմունքի նպատակն է ցույց տալ դաստիարակող ծնողներին ներառական դաստիարակության և կրթության բոլոր դրական կողմերը, միևնույն ժամանակ երեխաներին սովորեցնել միմիջանց նկատմամբ լինել հանդուրժող, կարեկցող ու իրար նկատմամբ լցվել սիրով ու հոգատարությամբ, համագործակցել իրար հետ և լինել ուղղակի ընկեր: Պարապմունքի հաջորդ նպատակն է շարունակել երեխաներին սովորեցնել ստեղծել ձեռագիր ստեղծագործություններ՝ օգտագործելով գունային գամմայի տաք գույները (դեղին, կարմիր, նարնջագույն): Զարգացնել երեխաների մոտ երևակայությունը, նկարչության նկատմամբ հետաքրքրությունը, ԿԱՊԿԻ երեխաների մոտ առաջացնել հետաքրքրություն ուրիշ երեխաների աշխատանքների նկատմամբ:

Պարապմունքի լսման նպատակը - Ներառականության սկզբունքի կիրառմամբ կազմակերպված ուսումնադաստիարակչական աշխատանքների դիտարկում

Պարապմունքի հազեցվածությունը – տերևի տեսք ունեցող նախապես պատրաստած թղթեր, նկարի օրինակ, A4, A3 չափի սպիտակ թղթեր, N5 ջրաներկի խոզանակ, մագնիսական գրատախտակ, գուաշներ, բամբակյա փայտիկներ, ջրով տարա, անձեռոցիկներ, անակնկալի համար հագուստին ամրացվող սմայլիկներ. Պրոյեկտոր և համակարգիչ:

ԿԱՊԿՈՒ երեխայի համար A3 չափի սպիտակ թուղթ , գուաշ և ձեռքի ռետինե ժապավեն :

Դաստիարակության և կրթական այլ որոպների ինտեգրում – Գեղագիտական դաստիարակություն, Հաղորդակցում (Խոսքի զարգացում), Գեղարվեստական Գրականության ընթերցում (Խոսքի զարգացում), Ֆիզիկական դաստիարակություն, Սոցիալականացում:

Խնդիրները – Ամրապնդել նախորդ պարապմունքների ընթացքում յուրացրած նկարչության գիտելիքները, հմտությունները :

-Ձևավորել աշնանային տերևները սպունգի օգնությամբ նկարելու կարողություն:

-Ստեղծել պայմաններ երեխաների գեղարվեստական փորձարկումների, մասնավորապես նարնջագույն գույնի ստացում դեղինի և կարմիրի օգնությամբ:

-Ձևավորել, դաստիարակել ճշտություն, կոկիություն, աշխատանքի մշակույթ:

- Օգնել ԿԱՊԿՈՒ երեխային՝ իրականացնելով նրա հետ «համատեղ նկարչություն»: Մեթոդը՝ «ձեռքս ձեռքիդ»:

-ԿԱՊԿՈՒ երեխայի գործունեության առարկայական ձևերում առաջացնել հետաքրքրություն :

- Զարգացնող. Զարգացնել ստեղծագործական երևակայությունը, աչքաչափը, ստեղծագործելու զգացումը: Ինչպես նաև զարգացնել ձևի և գույնի զգացողությունը,

տեսողական – շարժողական կոորդինացիան, զարգացնել հիշողությունը, տրամաբանական մտածողությունը և ուշադրությունը:

- Դաստիարակչական . Դաստիարակել սեփական ուժերի հանդեպ վստահություն, երեխաների մոտ առաջացնել դրական հույզեր, դաստիարակել ընդհանուր, խմբակային արդյունքով ուրախանալու կարողություն:

-ԿԱՊԿՈՒ երեխայի մոտ ձևավորել ձգտելու մոտիվացիան՝ խրախուսելով, օրինակ դարձնելով մյուս երեխաներին:

- ԿԱՊԿՈՒ երեխայի հետ լավացնելով էմոցիոնալ կապը՝ հետաքրքրություն առաջացնել գործունեության նոր ձևի հանդեպ:

Պարապմունքի ընթացքը – ԿԱՊԿՈՒ երեխայի մոտ ստեղծագործական գործունեության նկատմամբ հետաքրքրություն առաջացնելու համար պարապմունքի ընթացքում կիրառվել են նկարչության մի քանի ոչ ավանդական ձևեր, փայտիկների օգնությամբ նկարչություն, ձեռքի ափի օգնությամբ նկարչություն, սպունգներ:

Խթանման փուլ

Պարապմունքի ընթացքում տեսանելի արդյունք ստանալու համար երեխաների հետ մանկապարտեզի բակում փոքրիկ էքսկուրսիա ենք իրականացնում, դիտում եղանակային փոփոխությունները, զրուցում և հավաքում գունավոր, գեղեցիկ տերևներ և ճյուղեր, խաղացիք տերևներով , երգեցինք աշնան մասին երգը՝ «Ջան, Ջան, ջան աշուն է» ու բարձր տրամադրությամբ վերադարձանք խմբասենյակ:

Power Point ծրագրի օգնությամբ նախապես պետք է պատրաստել շնորհանդես, որը ցուցադրելու ժամանակ երեխաներին պետք է ներկայացնել տարվա եղանակները, աշնան առանձնահատկությունները՝ աշնան մրգեր, աշնան գույներ:

Հաջորդիվ երեխաների համար ընթերցվում է մանկական բանաստեղծություն՝ «Աշնան նկար», Ն. Միքայելյան :

Իմաստի ընկալման փուլ

Խաղ` «Մենք տերևներ ենք»

Երեխաներին ցուցադրվում է նախապես բերված, մշակված (գլիցիրինով) տարբեր գույնի, տարբեր ձևի տերևներ, որոնք ցուցադրելով դաստիարակը երեխաներին տեղեկություն է տալիս համապատասխան ծառերի մասին:

Դաստիարակ`

-Երեխաներ ի՞նչ գույնի դարձան տերևները աշնանը:

Երեխաները պատասխանում են:

Դաստիարակ`

-Իսկ եկեք մենք էլ վերածվենք ու դառնանք կախարդական աշնանային տերևներ:

-Օյ, օյ, օյ փչեց ուժեղ քամին: Այ այսպես ` 2 -2-2: Երեխաներ ինչպես է քամին փչում (երեխաները ձայնարկում են): Մագնիսական գրատախտակի վրա ցուցադրված ծառի վրա ցույց տալ ու խոսքը համապատասխանեցնել գործողություններին:

-Քամին գետնին զցեց բոլոր տերևները, միայն մի տերև մնաց: Օգնե՞նք ծառին , որպեսզի նա նորից գեղեցիկ լինի.

Երեխաներ` -Այո:

Դաստիարակ` - Իսկ ինչպե՞ս դա անենք:

Երեխաները պատասխանում են:

Միասին եկան որոշման ` նկարել, ներկել և ամրացնել ծառին քամուց քշված տերևները:

Դաստիարակ` - Իսկ ինչպիսի՞ գույներ են մեզ անհրաժեշտ:

Երեխաները պատասխանում են:

Դաստիարակ` - Իսկ ուզու՞մ եք ես ձեզ մի հնարք ցույց տամ:

Երեխաները պատասխանում են՝ այո:

Մուլբերտի վրա փաքցված թղթի վրա հետք անել դեղին գույն օգտագործելով, կողքին նույն հետքից կարմիր գույնով: այնուհետև դեղին հետքի վերևի մասը ներկում ենք կարմիր գույնով:

Դաստիարակ՝ - Իսկ ի՞նչ գույն ստացվեց:

Երեխաները պատասխանում են՝ նարնջագույն:

Դաստիարակ՝ - Փորձեք ինքնուրույն դա անել՝ դառնալով ֆոկլուզնիկ, հնարք իրականացնող: Թղթի վրա խոզանակի օգնությամբ վերցրեք դեղին գույնը և հետք արեք, հետք մաքրեք խոզանակը , վերցրեք կարմիր գույնը և խառնեք դեղին գույնին: Կստանանք նույն արդյունքը: Չմոռանաք խոզանակի վրայից հեռացնել ավելորդ ջորը:

-Իսկ մինչ մենք կնկարենք աշնան ծառի քամուց պոկված տերևները և կօգնենք ծաին գեղեցկանալ , եկեք պատրաստեք մեր ձեռքերը:

Ֆիզկուլտ դադար (մատիկներով խաղ - «Աշնան երգը»)

Տերևները քամու հետ
Պար են բռնել առաջ-հետ,
Խշխշում են ու երգում
Նոր զարդարված պուրակում:

(Թեքում , ծալում ենք մատիկները բոլոր: Բացում և փակում ենք ձեռքի ափերը: Թեքում , ծալում ենք մատիկները բոլոր:)

-Գալդ բարի, ա՛յ աշուն:
Ի՞նչ սիրուն ես, ի՞նչ նախշուն:
Գետակը գիժ ու պղտոր
Շտապում է դեպի ձոր,
Քչքչալով ձորակում
Փրփրում է ու երգում:

(Միջնամատով և ցուցամատով «քայլում» ենք սեղանի վրայով)

-Գալղ բարի, ջա՛ն աշուն,
Ինչ սիրուն ես, ի՛նչ նախշուն:
Կռունկները կոկոսան
Թևին տվին վեր թռան,
Դեպի հարավ ձգվեցին,
Կոկոսացին, երգեցին:

(Ձեռքերով կատարում ենք սահուն , ալիքաձև շարժումներ, երկու ձեռքերի մատիկները հարվածում ենք իրար, երկու անգամ ծափ տալիս, իսկ վերջում ձեռքերը հանգիստ դնում ենք ծնկներին)

Դաստիարակ՝

- Օյ, օյ, օյ քամին քշել է մեր վրձնի խոզանակը, իսկ ի՞նչպես պետք է մենք նկարենք:

Երեխաները տալիս տարբեր պատասխաններ:

Դաստիարակ՝

- Նայեք ինչեր են դրված սեղաններին՝ սպունգ և բամբակյա փայտիկներ: -Եկեք հենց դրանցով էլ փորձենք նկարել մեր քամուց քշված տերևները (Մոլբերտի վրա մանրամասն ցուցադրվում է և երեխաները կրկնում են: Դաստիարակը օգնում է ԿԱՊԿՈՒ երեխաներին): Մեր ծառը նույնպես ուզում է գեղեցիկ լինել: Զարդարենք մեր ծառը տերևներով:Երեխաների ստեղծագործական աշխատանքային գործունեության ժամանակ միացվում է երաժշտություն՝ մանկական աշնանային երգերով:

Վերջացնելով երեխաները մոտենում և նախապես մեծ ստենդի վրա նկարած ծառին փաքցնում են իրենց ներկած տերևները:

Դաստիարակ՝ -Տեսեք ինչ գեղեցիկ ծառ ունեցանք մենք: Իսկական ոսկե աշուն: Եվ հիմա արդեն մեր ծառը չի վախենում քամուց, ցրտից: Մեր ծառը շնորհակալ է ձեզ գեղեցիկ հանդերձանքի համար:

Կազմում ենք շրջան , իրար ձեռք քեռքի բռնած, պտտում ենք ծառի շուրջ ու երգում աշնան երգը :

Կշռադատման փուլ

- Երեխաներին տրվող հարցերի միջոցով ամփոփել պարապմունքը:
- Աշխատանքի ո՞ր հատվածը դուր եկավ և ինչու՞:
- Ինչ կարող եք ասել աշնան մասին և տարվա որ եղանակն եք սիրում դուք:

Տնօրենի դիպարկում – Պարապմունքը անցավ հիանալի, աշնանային գույներով ու հոգով: Դիտարկման ավարտին որպես եզրակացություն կարող եմ ասել , որ դաստիարակը կիրառելով զանազան մեթոդներ, դիտակտիկ նյութեր, նորագույն լուծումներ՝ կարողացավ հասնել իր առջև դրված նպատակներին ու լուծել առաջադրված խնդիրները: Հատկապես խրախուսելի է այն փաստը, որ դաստիարակը կարողացել էր ամեն ինչ այնքան ներդաշնակ կազմակերպել, որ հաշվի էր առել որ բոլոր երեխաների առանձնահատկությունները, կարողությունները, նունիսկ սահմանափակումներն էր դարձրել առավելություն:

Ինձ հատկապես ոգեշնչեց այն փաստը, որ երեխաների մոտ դրսևորվեց թիմային , ընկերական ոգի, իրար օգնելու պատրաստակամություն:

Գովելի է , երբ մանկավարժը կարողանում է իր փորձով ու գիտելիքներով հաղթահարել առկա դժվարությունը ու ճիշտ, արդյունավետ հաղորդակցում ապահովել:

Պարապմունքը համարում եմ կայացած, ձևաչափի, ընթացքի հետ կապված դիտողություններ, առաջարկություններ չունեմ:

Առաջարկություններ և խորհուրդներ առանձնահատուկ

պայմանների կարիք ունեցող սաների ծնողների համար

Նախ պետք է ընդունեք իրավիճակը որպես ներկա, բայց ոչ թե մտածեք, թե ինչպես և ինչու դա տեղի ունեցավ, այլ մտածեք, թե ինչպես շարունակել ապրել դրա հետ: Երեխան

զգում է ձեր բոլոր վախերն ու «մութ մտքերը» ինտուիտիվ մակարդակով: Ստորև ուզում եմ ներկայացնել մի քանի առաջարկություն-խորհուրդներ, որոնք կարծում եմ կօգնեն այդպիսի իրավիճակի առջև կանգնած յուրաքանչյուր ծնողի:

- Երբեք մի խղճացեք երեխային միայն նրա համար, որ նա նման չէ բոլորին:
- Տվեք երեխային ձեր սերն ու ուշադրությունը, բայց հիշեք, որ կան ընտանիքի այլ անդամներ, ովքեր նույնպես դրա կարիքն ունեն:
- Մի պաշտպանեք ձեր երեխային պարտականություններից և խնդիրներից:
- Տվեք ձեր երեխային անկախություն գործողությունների և որոշումների կայացման հարցում:
- Սովորեք մերժել երեխային որևէ բանից, եթե նրա պահանջները չափազանցված եք համարում:
- Ավելի հաճախ խոսեք ձեր երեխայի հետ:
- Ստեղծեք պայմաններ երեխայի համար, որպեսզի նա կարողանա հասակակիցների հետ ազատ ու անկաշկանդ, նաև հարմար շփվել:
- Ավելի հաճախ խորհուրդներ փնտրեք, լսեք դաստիարակներից, ուսուցիչներից և հոգեբաններից:
- Ձեր մեջ զարգացրեք նոր որակներ, հատկապես դիտողականություն, համբերություն և ինքնատիրապետում:
- Հիշեք, որ ձեր երեխայի ապագան մեծապես կախված է նրանից, թե որքանով է նա սոցիալականացված և հարմարեցված հասարակությանը:
- **Հիշեք, որ երեխան մեծանալու է և ստիպված է լինելու ինքնուրույն ապրել: Պատրաստեք նրան ապագա կյանքի համար, խոսեք դրա մասին:**

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

Կատարված աշխատանքիս վերջնարդյունքը եղան հետևյալ եզրահանգումները.

- ✓ Ներառական կրթության կազմակերպումը մեծապես կախված է ծնողներից, և առհասարակ բոլոր նրանցից, ովքեր գտնվում են դաստիարակի կողքին և իրենց միջամտությունը կարող է այս կամ այն կերպ օգտակար լինել:
- ✓ Ներառական կրթությունը ներդրումը կարևոր քայլ է, որի շնորհիվ կբացառվի ամեն տեսակ խտրականություն երեխաների նկատմամբ, կապահովվի հավասար վերաբերմունք բոլոր երեխաների հանդեպ, ինչպես նաև վաղ տարիքից երեխայի մոտ կձևավորի կարևոր հատկանիշներ՝ կամեցողություն, իրար մասին հոգ տանելու պատրաստակամություն և բարություն:

Հաշվի առնելով մեր մանկապարտեզի նյութատեխնիկական բազայի հագեցվածությունը՝ կապված ԿԱՊԿՈՒ երեխաների կրթական գործընթացի հետ, կարծում ուսումնադաստիարակչական աշխատանքերի արդյունավետ կլինի, եթե ամեն եռամսյակի ընթացքում ունենաք «ներառական կրթության շաբաթ», որին կմասնակցի ամբողջ մանկապարտեզը:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

1. Ինչպես խթանել ներառումը նախադպրոցական ուսումնական հաստատությունում, Մեթոդական ուղեցույց, Ձեռնարկ, Հանրապետական մանկավարժահոգեբանական կենտրոն, Երևան, 2020
2. ՀՀ «նախադպրոցական կրթության մասին» օրենք
3. Алехина С. В. О мониторинге инклюзивного процесса в образовании [Текст] / С.В. Алехина // Инклюзивное образование: методология, практика, технология: материалы международной научно-практической конференции (20 – 22 июня 2011. Москва). – М.: МГППУ, 2011. – С. 20 – 22.
4. Алехина С.В., Зарецкий В.К. Инклюзивный подход в образовании в контексте проективной инициативы «Наша новая школа» // Психолого-педагогическое обеспечение национальной образовательной инициативы «Наша новая школа». М., 2010.
5. На пути к инклюзивной школе: Пособие для учителей. USAID, 2007.
6. Сластенин В. А., Исаев И. Ф., Шиянов Е. Н. Педагогика /Под ред. В.А. Сластенина. - М.: Академия, 2008.
7. Ներառումը նախադպրոցական ուսումնական հաստատությունում: Խաղեր և վարժություններ, Մեթոդական ուղեցույց, Ձեռնարկ, Հանրապետական մանկավարժահոգեբանական կենտրոն, Երևան, 2022, 215 էջ:

ՀԱՎԵԼՎԱԾ

Նկար 1